

พลวัตการปรับตัวบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยด้วย กลไกท้องถิ่นวิวัฒน์ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

Dynamics of Public Service Adaptation in Thai Local Government Organizations through Glocalization Mechanisms under Globalization Trends

พระมหาธนภูมิ โพทุมทา¹ และ ชนะตีก วิเศษชัย²

Phramaha Thanaphum Potumta¹, and Shanaseuk Wisetchai²

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University, Thailand

E-mail: thanaphum111112580@gmail.com¹

Received July 19, 2026; **Revised** September 5, 2026; **Accepted** September 15, 2026

Abstract

This article examines the dynamics of public service adaptation in Thai local government organizations through glocalization mechanisms amid globalization trends. The objectives are fourfold: (1) to identify the major problems of public services in Thai local government organizations; (2) to explore approaches to solving these problems through glocalization mechanisms; (3) to analyze the challenges posed by globalization; and (4) to present the adaptive dynamics of public services in Thai local government organizations within the context of glocalization and globalization. The discussion highlights three key aspects: (1) the development of public service competencies by enhancing the capacity of personnel in local government organizations to meet expected standards; (2) effective public service delivery should be organized through commercial and social enterprise models, supported by technological innovation; and (3) the promotion of global governance in the future.

Keywords: public service; Thai local government organizations; glocalization; globalization trends

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนให้เห็นในประเด็น 1) ปัญหาหลักของบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย 2) แนวทางการแก้ไขปัญหาของบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ด้วยกลไกท้องถิ่นวิวัฒน์ 3) ความท้าทายภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และ 4) นำเสนอพลวัตการปรับตัวบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ด้วยกลไกท้องถิ่นวิวัฒน์ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสมรรถนะด้านการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย โดยการพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ให้มีสมรรถนะด้านการให้บริการสาธารณะในระดับสมรรถนะที่คาดหวัง 2) การจัดบริการสาธารณะที่ดี ควรจัดทำในรูปแบบกิจการพาณิชย์และกิจการเพื่อสังคมใช้เทคโนโลยีช่วย และ 3) การส่งเสริมธรรมาภิบาลระดับโลกในอนาคต

คำสำคัญ: บริการสาธารณะ; องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นไทย; ท้องถิ่นวิวัฒน์; กระแสโลกาภิวัตน์

บทนำ

ระบบบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และเทคโนโลยี ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ของประชาชนชาวไทยเปลี่ยนไปจากอดีตมาก เกิดพัฒนาการและการเติบโตของเศรษฐกิจทำให้สังคมชาวไทยก้าวเข้าสู่ยุคการผลิตแบบอุตสาหกรรม ส่งผลให้ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น และภาคอุตสาหกรรมเองยังผลักดันให้ชุมชนในชนบทค่อย ๆ เปลี่ยนสภาพไปเป็นเมืองมากขึ้น และด้านสังคมวัฒนธรรมก็มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและความสัมพันธ์เกิดผลกระทบทำให้สังคมและวัฒนธรรมมีความซับซ้อนและหลากหลายมากยิ่งขึ้น ความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีก็มีส่วนทำให้รัฐต้องปรับเปลี่ยนและคิดค้นนวัตกรรมในการให้บริการสาธารณะด้านต่าง ๆ และประเด็นหลัก คือ การพัฒนาด้านการเมืองการปกครองของไทย ทำให้ประชาชนมีความสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น จากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความท้าทายของรัฐบาลและระบบราชการที่ต้องเข้ามาบริหารจัดการเพื่อสร้างประโยชน์สาธารณะให้เกิดกับทุกภาคส่วนของสังคม (Ratthanakwan, 2023) โดยการบริหารราชการแผ่นดินไทยแบ่งออกเป็นราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ต่างก็มีการดำเนินงานที่สำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะของตนเองตามกฎหมายทั้งสิ้น เพราะความสลับซับซ้อนและความเติบโตของปัญหาสังคมที่ล้าพั้งเพียงรัฐบาลหรือรัฐส่วนกลางเท่านั้น ไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะให้ทั่วถึงกับประชาชนในท้องถิ่นทั้งหมดและมีประสิทธิภาพได้ จึงเกิดแนวคิดการกระจายอำนาจทางการเมือง โดยจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นเพื่อจัดทำบริการสาธารณะแทนรัฐ ที่จำเป็นต่อความเป็นรัฐสมัยใหม่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย และขับเคลื่อนการจัดทำบริการสาธารณะที่ครอบคลุมความต้องการ และลดความจำเป็นของประชาชนในท้องถิ่นให้มากขึ้น (Wariwan, 2024) มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม สามารถกำหนดงบประมาณในการบริหารตามอำนาจหน้าที่ และตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของประชาชนภายในพื้นที่ได้ (Sutdhivajano et al., 2021) ซึ่งมีความสำคัญในฐานะรากฐานประชาธิปไตยที่ทำหน้าที่เป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองและการส่งเสริมการปกครองตนเองแก่ประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและตอบสนองความต้องการประชาชนในท้องถิ่นได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งผลิตผู้นำทางการเมืองของประเทศ

รวมถึงสนับสนุนการพัฒนาชนบทแบบพึ่งพาตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ถือได้ว่าเป็นรากฐานอันสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยและประเทศ (Phayaphithaksakun, 2025) มีลักษณะเป็นกิจการที่อยู่ใน การควบคุมดูแลของรัฐที่มุ่งตอบสนองประโยชน์สาธารณะซึ่งต้องดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและความต้องการของประชาชนแต่ละช่วงเวลาได้ ทั้งนี้ประชาชนทุกกลุ่มย่อมมีสิทธิได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะอย่างเท่าเทียมกัน โดยบริการสาธารณะในลักษณะนี้มีบทบาทโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เสริมสร้างความมั่นคงของสังคม และพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (Kitkulnamchai & Sukmaitree, 2025) ซึ่งการทำงานของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ผสมกับเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทมากขึ้นในการให้บริการแก่ประชาชน จึงต้องเน้นการใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน เพื่อเพิ่มความรวดเร็วแม่นยำและมีประสิทธิภาพในการให้บริการ การพัฒนาระบบบริการสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐให้ทันสมัย จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ประเทศเด่นในอนาคตและมีความก้าวหน้าอย่างมั่นคง (Moonsombat & Sricharumedhiyan, 2024) แต่เพราะเทคโนโลยีสมัยใหม่เกิดพัฒนาการอย่างรวดเร็ว ทำให้ระบบบริการสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐในโลกไร้พรมแดนต้องเผชิญกับพลวัตใหม่ที่ท้าทาย บทบาทและวิธีการบริการแบบเดิม ๆ นำมาสู่การปรับตัวสู่การบริการแนวใหม่ที่ต้อยยืดหยุ่น โปร่งใส และเปิดรับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ภาครัฐสามารถคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพ ความชอบธรรม และความสามารถในการตอบสนองต่อพลเมืองในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว (Kaentao & Manmee, 2025) จึงก่อให้เกิดแนวคิดท้องถิ่นวิวัฒน์ขึ้นมาเพื่อให้สามารถต่อสู้กับโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะสามารถสู้ได้หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับ การสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น ทั้งการสร้างพลังของประชาชนในพื้นที่ การลงทุน และการใช้ทุนที่มีอยู่ รวมถึงการสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชน ทั้งหมดเป็นคำอธิบายที่มีความสมเหตุสมผลในเชิงตรรกะเท่านั้น ส่วนจะทำได้ อย่างไรนั้นจะมีแนวคิดเกี่ยวกับทุนที่หากทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งแล้ว รูปแบบของท้องถิ่นวิวัฒน์จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ก็ต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานกระบวนการท้องถิ่นวิวัฒน์ ที่จะสามารถร่วมมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ได้โดยไม่ถูกรองบัง (Panpeng, 2022) จึงนำมาสู่การวิเคราะห์สังเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากความท้าทายหลายประการในยุคกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

สรุปหลักการและเหตุผลของบทความนี้ ผู้เขียนต้องการสะท้อนให้เห็นในประเด็นแรก คือ ปัญหาหลักของบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ประเด็นที่สอง คือ แนวทางการแก้ไขปัญหาของบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ด้วยกลไกท้องถิ่นวิวัฒน์ ประเด็นที่สาม คือ ความท้าทายภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และประเด็นสุดท้าย ผู้เขียนต้องการนำเสนอพลวัตการปรับตัวบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ด้วยกลไกท้องถิ่นวิวัฒน์ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้ทันกับทุกสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก

ปัญหาหลักของบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

เมื่อสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเปลี่ยนแปลงไป บริบทของการบริหารงานภาครัฐ จึงต้องอาศัยแนวคิดการบริหารกิจการสาธารณะ ซึ่งเป็นการพยายามทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ ภายใต้การบริหารงานภาครัฐและการทำนโยบายมีลักษณะเป็นแนวนอนมากขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตัวแสดงนอกภาครัฐทั้งภาคเอกชนและภาคประชาสังคม จึงถือได้ว่าแนวคิดการบริหารกิจการสาธารณะ มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อทิศทางการบริหารงานภาครัฐและการจัดทำนโยบายสาธารณะในอนาคต (Ratthanakwan, 2023) หากเอารัฐเป็นที่ตั้งแล้วให้ภาคสังคมตาม ก็เกิดอุปสรรคปัญหาสำคัญต่อการพัฒนาการบริหารกิจการสาธารณะหรือผลประโยชน์สาธารณะ รวมถึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เนื่องจากไม่เปิดพื้นที่ให้ประชาชน

ของประเทศได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐและส่งผลระยะยาวโดยอาจทำให้ประชาชนมีทางเลือกทางการเมืองและไม่มีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะมากขึ้น (Ratthanakwan, 2023) โดยภาพรวมปัญหาการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย เป็นประเด็นที่สำคัญส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการจัดสรรบริการขั้นพื้นฐาน เช่น การสาธารณสุข การศึกษา และการส่งเสริมเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการทั้งเชิงโครงสร้างและการบริหาร โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการบริการที่เพิ่มขึ้นทุกปี แม้จะมีการกำหนดกรอบของการกระจายงบประมาณตามกฎหมาย แต่ในความเป็นจริงในหลายท้องถิ่นยังพึ่งพางบอุดหนุนจากรัฐบาลกลางเป็นหลัก เนื่องจากรากฐานรายได้จากภาษีท้องถิ่นมีขนาดเล็กและไม่สอดคล้องกับต้นทุนการให้บริการ ทำให้โครงการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาบริการสาธารณะต้องล่าช้าหรือปรับลดขอบเขตลง ด้านบุคลากรก็เป็นอีกหนึ่งข้อจำกัดเพราะบุคลากรจำนวนมากยังขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือประสบการณ์ในการบริหารงานท้องถิ่น การฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรยังไม่ต่อเนื่องและไม่ทั่วถึง ทั้งยังมีปัญหาการโยกย้ายบ่อยครั้งส่งผลต่อความต่อเนื่องการดำเนินโครงการ ความซ้ำซ้อนและทับซ้อนของอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานของภาครัฐในระดับส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค ก่อให้เกิดความล่าช้าและความไม่ชัดเจนในความรับผิดชอบ การใช้ทรัพยากรจึงขาดประสิทธิภาพและอาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานด้วย การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ทำให้การบริการสาธารณะไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ แม้กฎหมายจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาท แต่ช่องทางและกลไกในการมีส่วนร่วมยังไม่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นหรือการตรวจสอบ การขาดความรู้ด้านสิทธิและหน้าที่ของประชาชนก็เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ปัญหาด้านความโปร่งใสและธรรมาภิบาลก็ยังคงปรากฏทั้งในรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ การใช้ดุลยพินิจที่ไม่สอดคล้องกับหลักความเป็นธรรม หรือการบริหารงานที่ขาดการตรวจสอบอย่างเข้มงวด ปัญหาเหล่านี้ล้วนบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และทำให้การบริการสาธารณะขาดความยั่งยืน ทั้งนี้ยังมีปัญหาจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ภัยธรรมชาติ และการแพร่ระบาดของโรคที่เพิ่มภาระงานและความต้องการบริการสาธารณะอย่างฉับพลัน ซึ่งท้องถิ่นจำนวนมากไม่มีศักยภาพเพียงพอในการรับมือ ส่งผลให้ประชาชนบางกลุ่มไม่ได้รับบริการอย่างทั่วถึงและทันทั่วทั้ง เมื่อพิจารณาภาพรวมของปัญหาการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยแล้ว จึงเห็นได้ว่ามิได้เกิดจากปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นผลมาจากข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง กรอบกฎหมาย การบริหารจัดการภายใน และการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก (Kitkulnamchai & Sukmaitee, 2025) ประกอบกับความต้องการของประชาชนที่แตกต่างและหลากหลาย เพราะการบริหารกิจการสาธารณะของภาครัฐเป็นระบบการเมืองแบบปิด การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมก็เกิดขึ้นได้ยากในแง่ของโครงสร้างโอกาสทางสังคมไม่เปิดกว้างมากพอในการทำให้เกิดความเชื่อมั่นหรือค่านิยมร่วมเรื่องประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมผลประโยชน์สาธารณะ และเรื่องความร่วมมือแบบเครือข่าย และสุดท้ายระบบราชการที่ฝังรากลึกในการบริหารงานภาครัฐไทย เป็นข้อจำกัดที่สำคัญต่อการบริหารกิจการสาธารณะร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคสังคม จึงทำให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการคิดหรือร่วมดำเนินงานกับภาครัฐ (Ratthanakwan, 2023) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องมีขนาดเล็กลงเพื่อตอบสนองประชาชนและมีศักยภาพมากพอในการแข่งขันสามารถปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงได้ รวมถึงการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ระบบราชการไทยเป็นองค์กร

ขนาดใหญ่และเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคนในประเทศ ขอบเขตในการบริหารราชการหรือจัดบริการสาธารณะก็มีขอบเขตที่กว้างขวาง การบริหารงานจึงประสบปัญหาหรืออุปสรรคหลายประการ (Seedam, 2023) ซึ่งสามารถสรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญได้ ดังนี้

1. ปัญหาการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กที่ได้รับงบประมาณไม่สอดคล้องกับภารกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่มีขนาดเล็กและมีประชากรน้อย แต่มีภารกิจตามกฎหมายเทียบเท่ากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่กว่า ซึ่งมีรูปแบบและสถานะทางกฎหมายเท่ากันกลับได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยกว่าจึงไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อการพัฒนาที่ทัดเทียมท้องถิ่นอื่น ๆ

2. ปัญหาความร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ ถึงแม้จะมีกฎหมายให้อำนาจสามารถดำเนินงานความร่วมมือได้ แต่ในความเป็นจริงยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากศักยภาพที่แตกต่างกันและมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ หรือหากเกิดความร่วมมือระหว่างกันก็มักจะประสบกับปัญหาการบริหารจากการมีอำนาจที่มากกว่าของท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่กว่าในการตัดสินใจและนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมทางผลประโยชน์สาธารณะ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมุ่งรับผิดชอบภารกิจบริการสาธารณะเฉพาะในพื้นที่ของตนเองตามศักยภาพเท่านั้น

3. ปัญหาการทุจริตในการดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างการซื้อประมูลกำหนดราคากลางที่สูงเกินจริง การควบคุมงานเกี่ยวกับสาธารณูปโภคเพื่อการบริหารสาธารณะที่ไม่ถูกต้องตามสัญญา เป็นการช่วยเหลือผู้รับจ้างหรือแม้แต่การตรวจสอบการจ้างหรือการตรวจรับงาน ซึ่งพบเห็นเป็นกรณีพิพาทและมีการฟ้องคดีต่อศาล เพื่อให้มีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งศาลลงมาโดยตลอด สาเหตุสำคัญเกิดจากปัญหา เช่น กฎหมายกฎระเบียบไม่รัดกุมพอ เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่เป็นโอกาสในการทุจริต บริษัทยกชนให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่เพื่อให้ตนได้รับสิทธิในการดำเนินโครงการก่อสร้างต่าง ๆ และขาดกลไกการตรวจสอบความโปร่งใสที่มีประสิทธิภาพ (Wariwan, 2024)

แนวทางการแก้ไขปัญหของบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ด้วยกลไกท้องถิ่นวิวัฒน์

เกิดพลวัตการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลและการกระจายอำนาจ จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพัฒนานวัตกรรมบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความหลากหลายทั้งเชิงนโยบาย การบริการ และการบริหารองค์กร จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทการควบคุมมาเป็นการรับฟังและให้บริการ ซึ่งการพัฒนานวัตกรรมยังประสบกับปัญหาข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคล เทคโนโลยี และกฎระเบียบที่ขาดความยืดหยุ่น รวมถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เมืองกับชนบท และองค์กรขนาดใหญ่กับขนาดเล็กที่ทำให้การพัฒนานวัตกรรมเกิดอย่างไม่ทั่วถึงและไม่เท่าเทียมกัน (Phayaphithaksakun, 2025) ซึ่งการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นภารกิจสำคัญที่ครอบคลุมความเป็นอยู่และการดำรงชีพของคนไทยทุกคน จึงต้องเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินภารกิจตามกฎหมาย ทั้งส่วนที่ดำเนินการเองตามศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบหรืออาจร่วมกับบุคคลอื่นหรือนิติบุคคลอื่นจัดทำบริการสาธารณะ หรืออาจมอบหมายให้เอกชนดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะโดยผ่านระบบการจัดทำสัญญาระหว่างกัน (Wariwan, 2024) เพื่อให้สามารถ

จัดบริการสาธารณะได้อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น รวมถึงมุ่งเน้นบริการที่มีคุณภาพสูงและสามารถตอบสนองต่อความหลากหลายได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้เกิดการใช้ทรัพยากรและงบประมาณอย่างคุ้มค่าโดยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ นอกจากนี้ยังเน้นการพัฒนาบุคลากรที่มีจริยธรรมและจิตสำนึกในงานบริการสาธารณะ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การกระจายอำนาจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยบูรณาการความรู้จากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ตลอดจนการทำงานร่วมกันเป็นทีมที่จะช่วยเสริมสร้างการจัดบริการสาธารณะที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การผสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การกระจายอำนาจสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง (Chumpong, 2025) โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ที่เป็นประชาธิปไตย เชิงส่วนร่วมนิยมควบคู่ไปกับการพัฒนาการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมสูงมุ่งไปสู่รัฐพลเมือง โดยมีลักษณะการใช้อำนาจและผลการใช้อำนาจด้วยการกระจายอำนาจสู่ภาคพลเมืองและบูรณาการไปพร้อมกัน ใช้วิธีการจัดการแบบเครือข่ายหลายศูนย์อำนาจและใช้เวทีสาธารณะในการกำหนดบูรณาการทางเลือกและเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ซึ่งการนำแนวคิดนี้ไปปรับใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นจะทำให้เกิดความเป็นพลเมืองและประชาชนมีส่วนร่วมสูงขึ้น สามารถกลายเป็นรัฐพลเมืองและท้องถิ่นสามารถเกิดองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง (High Performance Organizations: HPOs) ที่ให้ความสนใจต่อการจัดการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาและการเรียนรู้ขององค์กรเกิดขึ้นในระยะยาว ซึ่งการประยุกต์ใช้แนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นต้องเริ่มจากการพัฒนาความสามารถด้านการพัฒนาองค์กร โดยการปรับขนาดขององค์กรให้มีความคล่องตัวสูงและต้องส่งมอบบริการสาธารณะให้ประชาชนตามความต้องการได้ และในการจัดการท้องถิ่นด้วยการรับเหมาสัญญาต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชนในการว่าจ้างบริการสาธารณะให้กับประชาชน เพื่อคุณภาพในการให้บริการและความเท่าเทียมของการได้รับบริการ ส่วนความสามารถพัฒนาท้องถิ่นจะต้องมีระบบการเชื่อมโยงทางสังคมผ่านประเด็นนโยบายสาธารณะ โดยการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจไปพร้อม ๆ กับท้องถิ่น โดยใช้ความสามารถพัฒนาการบริหารการเงินการคลัง ความสามารถในการบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยจะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นตัดสินใจ ดำเนินงาน และประเมินผล เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นประจำปี ซึ่งท้องถิ่นจะต้องให้ประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดแผนพัฒนาประจำปี การดำเนินกิจกรรมจะต้องให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยและจะต้องร่วมกันประเมินผลกิจกรรมว่า ประสบความสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาหรือไม่ รวมถึงจะต้องมีการจัดการเครือข่ายของท้องถิ่นที่สามารถจัดการดูแลได้ด้วยตนเอง เช่น เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นการก่อตั้งเครือข่ายเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) การตระหนักถึงความจำเป็น ในการสร้างเครือข่าย 2) การประสานหน่วยงานหรือองค์กรเครือข่าย และ 3) การสร้างพันธสัญญาร่วมกัน เป็นต้น (Kertsup & Klonmeung, 2024) เนื่องจากผลกระทบของกระแสการเปลี่ยนแปลงโลกาภิวัตน์จึงเกิดแนวคิดท้องถิ่นภิวัตน์ขึ้นมาเพื่อให้สามารถต่อสู้รับมือกันได้ ซึ่งคำว่าท้องถิ่นภิวัตน์ (Glocalization) ได้เริ่มใช้ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 มีที่มาจากภาษาญี่ปุ่นว่า dochakuka หมายถึงการปรับเทคนิคทางการเกษตรให้เข้ากับท้องถิ่น และถูกนำไปใช้ทางธุรกิจให้ความหมายว่า การทำโลกให้กลายเป็นท้องถิ่น เป็นที่มาโครงการ One Village One Product (OVOP) และประเทศไทยได้พัฒนาเป็นโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (Kongsomsawaeng & Suthamprasert, 2023) ถือเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นทั้งในการสร้างพลังของคนในพื้นที่ การลงทุน และใช้ทุนที่มี รวมถึงสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชน แต่ทั้งหมดเป็นเพียงคำอธิบาย

เชิงตรรกะเท่านั้น โดยพื้นฐานกระบวนการท้องถิ่นวิวัฒน์แล้วสามารถที่จะร่วมมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ได้ โดยไม่ถูกรอบงำ ประกอบด้วย 1) กระบวนการท้องถิ่นวิวัฒน์จะต้องมีเอกลักษณ์และพลังที่กระแสโลกาภิวัตน์ไม่สามารถสร้างเอกลักษณ์นั้นได้ อีกทั้งชุมชนจะต้องเป็นผู้เข้าถึงและสามารถควบคุมจัดการเอกลักษณ์นั้น ๆ ของชุมชนได้ 2) ในทางตรรกะหากเราไม่ยอมอยู่ ภายใต้หรือถูกบงการโดยกระแสโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยมแนวใหม่ (New Capitalism) เราต้องไม่ไปผลิตหรือบริโภคตาม เพื่อไม่ให้กระแสโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยมแนวใหม่เข้ามาควบคุมได้ ทั้งในความเป็นจริงแล้วเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากระบบทุนนิยมได้ แต่หากเมื่อใดเราสามารถต่อรองและร่วมมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ได้ แสดงว่าเมื่อนั้นชุมชนสามารถเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรของชุมชนได้เช่นเดียวกัน จึงต้องอาศัยแนวคิดท้องถิ่นวิวัฒน์มาเป็นพื้นฐานการต่อสู้กับอำนาจกระแสโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยมแนวใหม่ (Panpeng, 2022) ซึ่งผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาของบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ด้วยกลไกท้องถิ่นวิวัฒน์ ควรบูรณาการด้วยวิธีการ 1) การสร้างกฎระเบียบที่มีความยืดหยุ่น 2) การพัฒนาบุคลากรที่มีจริยธรรมและจิตสำนึกในงานบริการสาธารณะ 3) การผสมผสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน 4) การสร้างความเชื่อมโยงทางสังคมผ่านประเด็นนโยบายสาธารณะโดยการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ และ 5) การสร้างอัตลักษณ์ให้เกิดขึ้นกับชุมชน

ความท้าทายภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

ในทุกวันนี้ บทบาทของสหรัฐอเมริกาในยุคของโดนัลด์ ทรัมป์ ทำให้ต้องมองไปที่อนาคตอันใกล้ที่ว่า จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ทั้งทิศทางของอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แม้จะคาดการณ์ยากว่าจะเกิดอะไรขึ้น แต่ผู้เชี่ยวชาญมองว่า โลกาภิวัตน์ (Globalization) จะไม่หายไป แต่จะเปลี่ยนรูปแบบจากโลกาภิวัตน์แบบเก่าที่มีกฎกติการ่วมกันและผลักดันไปในทางเดียวกันมาเป็นโลกาภิวัตน์ หลายชั่วหลายรูปแบบ ยึดโยงกันในระดับภูมิภาค (Regional) หรือระดับท้องถิ่น (Local) มากยิ่งขึ้น (Charoenburon & Jirakittithawon, 2026) จะเห็นได้ว่าบริษัทไม่ว่าจะขนาดเล็กหรือใหญ่ ที่ประกอบกิจการภายในประเทศหรือข้ามชาติ ต่างกำลังเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ถาโถมเข้ามากับการดำเนินธุรกิจทั้งสิ้น จึงทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้า เทคโนโลยี และสังคม อันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์กำลังเปลี่ยนเข้าสู่ปรากฏการณ์ที่สังคมโลกหันกลับไปพึ่งพาการทำธุรกิจหรือจัดหาแหล่งวัตถุดิบในระดับท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยหรือท้องถิ่นวิวัฒน์มากขึ้นเรื่อย ๆ จากบทความเรื่อง Localisation is the new globalization ของ PwC ได้ระบุถึงการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคท้องถิ่นวิวัฒน์ว่า หากพิจารณาโลกในช่วงหลายทศวรรษหลังเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง จะพบว่า ความต้องการเชื่อมโยงถึงกันของประชาคมโลกนำไปสู่ความร่วมมือของพันธมิตรในระดับพหุภาคีในด้านต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ภาษีการค้า และประโยชน์สุขของส่วนรวมร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นองค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ เป็นต้น ผลกระทบเชิงลบที่มาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ก็คือ ความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นในแง่ของผลประโยชน์จากความร่วมมือไม่ว่าจะเป็นในระดับประเทศ อุตสาหกรรมหรือระบบการค้า ไม่กี่ปีที่ผ่านมา ความไม่เท่าเทียมด้านการค้าขาย เศรษฐกิจสังคม และการเมือง ได้นำไปสู่กระแสความขัดแย้งและข้อพิพาทระหว่างประเทศ มีผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เป็นตัวกระตุ้นให้ความไม่เท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ยิ่งขยายตัวมากขึ้น PwC ยังให้มุมมองอีกว่า ในระยะต่อไป ธุรกิจจะต้องเผชิญกับความท้าทายจากความขัดแย้งในเรื่องภาษีการค้ากฎระเบียบข้อบังคับของอุตสาหกรรมหลัก ๆ รวมทั้งการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ประเด็นหลักของความท้าทายคือ 1) ความท้าทายจากความขัดแย้งทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งทางการเมืองหรือการค้าและภาษี อดีตประเทศมหาอำนาจของโลกจะ

เผชิญหน้าและแข่งขันกันเพื่อแย่งชิงหรือครอบครองแหล่งทรัพยากรที่มีค่า เช่น ทอง และน้ำมัน ระบบเครือข่ายทางกายภาพหรือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ปัจจุบันนี้ข้อมูลข่าวสารกลายเป็นสินทรัพย์ที่มีมูลค่ามากที่สุด โดยจะเห็นจากบรรดาบริษัทชั้นนำของโลกส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นเจ้าของเงินสำรองหรือทรัพย์สินทางกายภาพอีกต่อไป แต่เป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาสิทธิบัตรการวิจัยและพัฒนา และแบรนด์ทั้งสิ้น โดยโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญทั้งหมดอยู่บนคลาวด์ไม่สามารถจับต้องได้ ทั้งนี้ ระยะเวลาที่รัฐอธิปไตยแต่ละประเทศไม่ว่าจะเป็นระบอบประชาธิปไตยหรือระบอบเผด็จการ จะมีการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ตนเองมากขึ้นทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ความมั่นคงและสิ่งแวดล้อม เห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของมาตรการ ในการกำกับดูแลข้อมูลของรัฐบาลทั่วโลกเพื่อปกป้องพลเมือง อุทสาหกรรม และความมั่นคงมากขึ้น 2) ความท้าทายด้านภาษี ที่ผ่านมากการเก็บภาษีธุรกิจบริการดิจิทัลกลายเป็นประเด็นร้อนไปทั่วโลกสำหรับธุรกิจที่สร้างรายได้จากการใช้ข้อมูลของผู้ใช้โดยล่าสุด มูลนิธิภาษี (Tax Foundation) ซึ่งเป็นมูลนิธิที่ถูกก่อตั้งขึ้นเพื่อตรวจสอบนโยบายภาษีและการใช้จ่ายของหน่วยงานประเทศสหรัฐอเมริกาได้รายงานว่าการเก็บครั้งหนึ่งของประเทศในยุโรปที่เป็นสมาชิกของ OECD ได้มีการประกาศเสนอหรือดำเนินการจัดเก็บภาษี DST ซึ่งเป็นการเรียกเก็บภาษีจากบริษัทเทคโนโลยีักษ์ใหญ่ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในสหรัฐอเมริกาทั้งสิ้น นี่เป็นแค่หนึ่งตัวอย่างของการปกป้องและรักษาผลประโยชน์ทางการค้ากับประเทศคู่ค้าเท่านั้น 3) ความท้าทายด้านการค้าระหว่างประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่องด้วยเรื่องข้อพิพาทเกี่ยวกับภาษีศุลกากร ความท้าทายในการเข้าสู่ตลาดและการกีดกันการเข้ามาของบริษัทบางประเภท ทั้งนี้ หน่วยงานกำกับดูแลในหลาย ๆ ประเทศ ต้องทำงานหนักในการสร้างความสมดุลระหว่างการกำกับดูแลภาคธุรกิจให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมและการแข่งขันของผู้ประกอบการภายในประเทศให้ทัดเทียมไม่แพ้บริษัทยักษ์ใหญ่ จากสหรัฐฯ และจีน 4) ความท้าทายด้านห่วงโซ่อุปทาน เนื่องจากเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้หลายประเทศมีการจัดตั้งคลังสินค้าแห่งชาติและสนับสนุนการผลิตสินค้าสำคัญ ๆ ในประเทศ เช่น เวชภัณฑ์ อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลและเครื่องช่วยหายใจ เพื่อลดการพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศทั้งขนาดใหญ่และเล็กก็ได้ทำการจัดหาวัคซีนให้เพียงพอกับประชาชน โดยการจัดการดังกล่าวจะส่งผลต่อการเชื่อมโยงทางการค้าและซัพพลายเชน ที่มีอยู่ในที่สุดซึ่งไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมยาและสุขภาพเท่านั้น แต่รวมถึงกลุ่มพลังงานและอาหารด้วย (Srisukhumbowornchai, 2021) สืบเนื่องจากโลกได้หมุนเวียนไปสู่โลกดิจิทัลรวดเร็วเกินไป จึงส่งผลกระทบต่อด้านการดำรงชีพ ความรู้สึก เอกสิทธิ์วัฒนธรรม ตลอดจนความสามารถด้านทักษะภาษา เทคโนโลยี อาชีพ และการเข้าร่วมสังคม โดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ต่อมวลมนุษยชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้นำโลกสมัยใหม่ได้นำระบบทุนนิยมกับเทคโนโลยีเข้ามาสั่นกินมนุษยชาติให้ยอมรับในตนเองหวังเพียงจะกอบโกยผลประโยชน์เท่านั้นซึ่งผู้เขียนสามารถสรุปประเด็นได้ว่า ความท้าทายภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ มีประเด็นสำคัญ คือ 1) ความท้าทายที่เกิดจากความขัดแย้งทั่วโลก 2) ความท้าทายที่เกิดจากภาษี 3) ความท้าทายที่เกิดจากการค้า และ 4) ความท้าทายที่เกิดจากห่วงโซ่อุปทาน

พลวัตการปรับตัวบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ด้วยกลไกท้องถิ่นวิวัฒน์ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

การบริหารองค์กรภาครัฐสมัยใหม่จะต้องเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางมีความชัดเจนในวิสัยทัศน์และพันธกิจซึ่งประชาชนมิใช่เพียงลูกค้าผู้รับบริการจากภาครัฐอีกต่อไปแต่เป็นหุ้นส่วนผู้ร่วมสร้างสรรค์และผลิต ทั้งนี้ยังต้องมี

ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพภายในและการให้บริการภายนอก มีกระบวนการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ มียุทธศาสตร์ใหม่สำหรับสร้างความเติบโต (Thaisayam et al., 2024) จากพลวัตการปรับตัวบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ด้วยกลไกท้องถิ่นวิถีถิ่นภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์หรือเรียกว่า นวัตกรรมบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกันระหว่างแนวคิดใหม่เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดทรัพยากร และสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของภาครัฐในปัจจุบันที่จะต้องปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและความคาดหวังของประชาชนที่เพิ่มสูงขึ้นในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ (Phayaphithaksakun, 2025) การปรับตัวเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ต้องรู้ ว่าโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปเพราะเทคโนโลยี การจะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล รู้จักเคารพสิทธิของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อสังคมในโลกสมัยใหม่ ไปจนถึงเข้าใจผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีต่อสังคม การเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นพลเมืองที่ตื่นตัวและเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) ที่ต้องรู้จักใช้ศักยภาพอินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริการสาธารณะโดยรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) จะช่วยให้การติดต่อกับหน่วยงานรัฐเกิดประสิทธิภาพ สะดวกสบายสำหรับประชาชนผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์จะเกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลสร้างแพลตฟอร์มทางเทคนิค เพื่อให้การประสานงานภายในและการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน การสร้างทั้งระบบการทำงานที่เข้มแข็ง ระบบการจัดเก็บข้อมูลทำงานร่วมกันได้ และระบบที่สนับสนุนการพิสูจน์ตัวตนออนไลน์ และมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองและการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลที่ดี ซึ่งประเทศที่ให้บริการผ่านอิเล็กทรอนิกส์ตลอดเวลา เช่น ประเทศเอสโตเนียมีบริการออนไลน์ที่โดดเด่น เช่น ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Tax) เป็นต้น (Sae Kong, 2025) จึงจำเป็นต้องปรับตัวระบบบริการสาธารณะโดยอาศัยการปรับปรุงทั้งในเชิงโครงสร้างและกระบวนการ เช่น การปฏิรูปการจัดเก็บรายได้ให้มีความเป็นธรรมและเพียงพอ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การปรับโครงสร้างการบริหารให้มีความคล่องตัว การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการบริการสาธารณะ และการสร้างระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เปิดกว้างและโปร่งใส รวมทั้งต้องมีการสร้างกลไกติดตามและประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อเพิ่มความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ซึ่งจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส และสอดคล้องกับ ความต้องการของประชาชนอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว (Kitkulnamchai & Sukmaitree, 2025) ตลอดจนควรมีการดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายที่เป็นการทำงานร่วมมือกันระหว่างภาครัฐเอกชนและ ประชาชน เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ควรปรับตัวบริการสาธารณะ ด้วยกลไกท้องถิ่นวิถีถิ่นภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ดังนี้

1. การพัฒนาสมรรถนะการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยบุคลากรในองค์กรต้องมีความสามารถในการบริหารบริการสาธารณะในระดับสมรรถนะที่คาดหวัง ควรพัฒนา ดังนี้

1.1 การฝึกอบรม ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจการบริการสาธารณะและเป็นการฝึกอบรมให้ได้ทดลองปฏิบัติจึงจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสมรรถนะแก่บุคลากร

1.2 การศึกษาและนำเสนอข้อมูลการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่างประเทศซึ่งเป็นการนำเสนอข้อมูลให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้เห็นและเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ สร้างทักษะ สร้างทัศนคติที่ดี และเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาสมรรถนะ

1.3 การเยี่ยมเยือนและให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นการพบปะผู้เข้าร่วมโครงการหลังจากการฝึกอบรม

1.4 การเข้าร่วมสัมมนากับผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อที่ต้องการพัฒนาหรือผู้บริหารและบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถนำไปใช้หรือนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาสมรรถนะของตน ซึ่งบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มระดับสมรรถนะไปจนถึงระดับสมรรถนะที่คาดหวังหรือไม่มีช่องว่างสมรรถนะ โดยต้องให้บุคลากรผ่านกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการบริการสาธารณะแก่ประชาชนอย่างยั่งยืน

2. การจัดบริการสาธารณะที่ดี ซึ่งควรจัดทำในรูปแบบกิจการพาณิชย์และกิจการเพื่อสังคมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำมาประยุกต์ใช้ ดังนี้

2.1 ความเหมาะสมของประเภทบริการสาธารณะ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรยึดหลักความสามารถทั่วไปของท้องถิ่นที่ควรให้บริการสาธารณะทุกประเภทเสมอ แต่มีบริการสาธารณะบางลักษณะควรเป็นหน้าที่ขององค์กรอื่น เช่น รัฐบาลกลางหรือภาคเอกชนที่อาจมีความเหมาะสมและความพร้อม ในการจัดบริการสาธารณะบางประเภทมากกว่า

2.2 ระดับการแสวงหาผลประโยชน์และการแสวงหากำไร โดยทั่วไปการหาผลประโยชน์และผลกำไรจากการจัดทำบริการสาธารณะทุกประเภทสามารถทำได้ เพราะจะช่วยให้ท้องถิ่นมีรายได้และผลกำไรที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้และเพียงพอต่อการจัดบริการสาธารณะในอนาคต เป็นบริการสาธารณะที่สร้างผลประโยชน์แก่ท้องถิ่นและต้องนำผลกำไรที่ได้ไปใช้ในการจัดบริการเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือนำส่งเข้า เป็นรายได้ของท้องถิ่น

2.3 บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายในการให้บริการสาธารณะ ซึ่งจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่า ใครคือบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายของการจัดทำบริการสาธารณะ

2.4 ความสอดคล้องระหว่างประเภทของบริการสาธารณะและรูปแบบบริการสาธารณะ ซึ่งจะต้องพิจารณาว่า ควรเลือกใช้รูปแบบการว่าจ้าง การร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน สหกร กิจการพาณิชย์ และกิจการเพื่อสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ในกฎหมายว่า กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบใด ความเหมาะสมในการเลือกรูปแบบบริการสาธารณะขึ้นอยู่กับเป้าประสงค์ในการจัดบริการสาธารณะแต่ละประเภท (Sirirat et al., 2022)

3. แนวทางการส่งเสริมธรรมาภิบาลระดับโลกในอนาคต เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายหลายด้าน ควรประกอบ ด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือแบบพหุภาคีที่แท้จริง โดยเปิดโอกาสให้ทุกประเทศมีเสียงเท่าเทียมกันในการตัดสินใจ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการกำกับดูแลกระบวนการตัดสินใจระหว่างประเทศ การพัฒนาเทคโนโลยีติดตามตรวจสอบ และประเมินผลที่โปร่งใสและอิสระจากอิทธิพลทางการเมือง การสร้างความตระหนักรู้ในหมู่ประชาชนถึงความสำคัญของธรรมาภิบาลในระดับโลกโดยผ่านการศึกษาและการมีส่วนร่วมในกระบวนการในระดับนานาชาติ โดยรวมแล้วการส่งเสริมธรรมาภิบาลระดับโลกไม่ใช่เพียงทางเลือกแต่เป็นความจำเป็น หากโลกต้องการระบบระหว่างประเทศที่มีเสถียรภาพยั่งยืนและเป็นธรรมมากขึ้นในยุคความเชื่อมโยงไร้พรมแดน (Kaentao & Manmee, 2025) ก็ต้องร่วมกันสร้างธรรมาภิบาลในระดับโลกขึ้นให้ได้

บทสรุป

เกิดพลวัตการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ จากความท้าทาย 1) ที่เกิดจากความขัดแย้งทั่วโลก 2) ที่เกิดจากภัย 3) ที่เกิดจากการค้า และ 4) ที่เกิดจากห่วงโซ่อุปทาน จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยต้องพัฒนานวัตกรรมบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งมีความหลากหลายทั้งเชิงนโยบาย การบริการ และการบริหารองค์กร ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการควบคุมมาเป็นการรับฟังและให้บริการ ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญที่ครอบคลุมความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของทุกคนภายในประเทศ จึงต้องเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินการตามภารกิจหน้าที่ ตามกฎหมายโดยมุ่งเน้นบริการที่มีคุณภาพสูงและสามารถตอบสนองต่อความหลากหลายของประชาชนได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากเกิดปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กที่ได้รับงบประมาณไม่สอดคล้องกับภารกิจ ปัญหาความร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำบริการสาธารณะและปัญหาการทุจริตในการดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะ จึงควรบูรณาการ 1) การสร้างกฎระเบียบที่มีความยืดหยุ่น 2) การพัฒนาบุคลากรที่มีจริยธรรมและจิตสำนึกในงานบริการสาธารณะ 3) การผสมผสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน 4) การสร้างความเชื่อมโยงทางสังคมผ่านประเด็นนโยบายสาธารณะโดยการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ และ 5) การสร้างอัตลักษณ์ให้เกิดขึ้นกับชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับระบบบริการสาธารณะท้องถิ่นไทย แต่เนื่องจากมีอิทธิพลกระแสโลกาภิวัตน์เข้ามาอย่างต่อเนื่อง จึงเกิดแนวคิดท้องถิ่นวิวัฒน์ขึ้นมาเพื่อบูรณาการแก้ไขปัญหาท้องถิ่นไทยให้ตรงจุด ซึ่งผู้เขียนก็ได้รวบรวมข้อมูลเรื่อง พลวัตการปรับตัวบริการสาธารณะ ด้วยกลไกท้องถิ่นวิวัฒน์ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับตัวระบบบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยทุกระดับ เพื่อให้ทันกับทุกสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของโลกและให้สามารถต่อสู้รับมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ได้ เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยทุกระดับได้บริการสาธารณะอย่างใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดในบรรดาภาครัฐ ถึงแม้ความท้าทายที่นำมาวิเคราะห์ในระดับโลกก็ตาม แต่ถึงอย่างไรก็เป็นปัญหาระดับชาติที่ต้องส่งผลกระทบต่อประชาชนไม่ทางใดก็ทางหนึ่งแน่นอน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกระดับจึงต้องตระหนักถึงปัญหาที่จะส่งผลกระทบมาสู่การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน เพื่อการป้องกันและพัฒนาองค์กรให้พร้อมรับมือกับปัญหาในอนาคต จึงได้ข้อสรุปประเด็นสำคัญว่า พลวัตการปรับตัวบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ด้วยกลไกท้องถิ่นวิวัฒน์ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ควรปรับตัวและพัฒนาใน 3 มิติ คือ 1) มิติด้านการพัฒนาสมรรถนะด้านการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย โดยการพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยให้มีสมรรถนะด้านการให้บริการสาธารณะในระดับสมรรถนะที่คาดหวัง 2) มิติด้านการจัดบริการสาธารณะที่ดี ควรจัดทำในรูปแบบกิจการพาณิชย์ และกิจการเพื่อสังคมใช้เทคโนโลยีเข้าช่วย และ 3) มิติด้านการส่งเสริมธรรมาภิบาลระดับโลกในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากที่ผู้เขียนได้ศึกษาเกี่ยวกับพลวัตการปรับตัวบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ด้วยกลไกท้องถิ่นวิวัฒน์ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากปัญหาของบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยที่ผ่านมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยทุกระดับควรสร้างความเชื่อมโยงทางสังคมผ่านประเด็นนโยบายสาธารณะโดยการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ พร้อมทั้งตรวจสอบได้เสมอ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้ตรงจุดและช่วยลดปัญหาการทุจริต

2. จากแนวทางการแก้ไขปัญหาของบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ด้วยกลไกท้องถิ่นวิวัฒน์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยทุกระดับควรผสมผสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้ภาคส่วน

ที่มีความสามารถเฉพาะด้านได้ร่วมมือแก้ไขปัญหานั้นทั้งที่ได้มีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างภาคีเครือข่าย เพื่อให้การบริการสาธารณะมีเสถียรภาพมากขึ้น

3. จากความท้าทายภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไทยทุกระดับควรกำหนด กลยุทธ์การบริหารจัดการของหน่วยงานตนเองที่จะสามารถตอบโจทย์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความท้าทายและการปรับตัวให้เข้ากับความเสี่ยงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

4. จากพลวัตการปรับตัวบริการสาธารณะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ด้วยกลไกท้องถิ่นภิวัตน์ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไทยทุกระดับ ควรสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของธรรมาภิบาลระดับโลกผ่านการศึกษา และการมีส่วนร่วมในกระบวนการระดับนานาชาติ เพื่อให้ระบบระหว่างประเทศมีเสถียรภาพอย่างยั่งยืนและเป็นธรรมมากขึ้นในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ ให้กับประชาชนทุกคน โดยเริ่มตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา จนถึงประชาชนทุกอาชีพ

References

- Charoenburoon, C., & Jirakittithawon, C. (2026, March 14). *The emergence of a new globalization amidst the collapse of the western world order*. Policy Watch. <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/investment-119>
- Chumpong, P. (2025). Provision of public services and development of local government organizations: Analysis in political philosophy. *Academic Graduate Journal*, 3(1), 46–55. https://so18.tci-thaijo.org/index.php/A_GJ/article/view/703
- Kaentao, H., & Manmee, T. (2025). Public administration in a borderless world: The dynamics of governance in the age of globalization. *Academic Journal of Political Science and Public Administration*, 7(5), 186–197. <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/AJPP/article/view/5055>
- Kertsup, N., & Klommeung, P. (2024). New Public Governance with Local Development. *Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences*, 42(2), 311–323. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/article/view/267865>
- Kitkulnamchai, J., & Sukmaitree, J. (2025). Public service problems of local government organizations. *Journal of MCU Social Development*, 10(3), 124–134. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMSD/article/view/287560>
- Kongsomsawaeng, M. & Suthamprasert, N. (2023). Glocalisation in local product design. *Journal of BSRU–Research and Development Institute*, 8(1), 25–34. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/rdibsrui/article/view/259640>
- Moonsombat, T. & Sricharumedhiyan, C. (2024). Modern public sector organization and management. *Savant Journal of Social Sciences*, 1(5), 50–57. https://so16.tci-thaijo.org/index.php/SJ_SS/article/view/403

- Panpeng, V. (2022). Localization processes and social capital values for tourism management. *Journal of MCU Ubon Review*, 7(3), 457–470. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/260944>
- Phayaphithaksakun, O. (2025). Public service innovation in Thai local administrative organizations. *Journal of Interdisciplinary Innovation Review*, 8(4), 255–266. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir/article/view/279311>
- Ratthanakwan, S. (2023). Transforming the role of the state: Limitations and challenges under the new public governance concept. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 9(8), 1685–1703. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/view/264412>
- Sae Kong, S. (2025). Active citizen with digital citizenship in new public service. *Journal of Administrative and Management Innovation, Rajamangala University of Technology Rattanakosin*, 13(2), 241–257. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RCIM/article/view/275569>
- Seedam, I. (2023). Organizational structure reforms in the Thai bureaucracy system. *Journal of Administrative and Management Innovation*, 11(2), 159–170. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RCIM/article/view/259449>
- Sirirat, N., Sirirat, J., Tummeepukdee, P., Pongjit, W., Bodeerat, C., & Phuekbuakhoa, W. (2022). The local administration: Public service administration. *Academic Journal of Phetchaburi Rajabhat University*, 12(1), 131–142. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/ajpbru/article/view/253882>
- Srisukhumbowornchai, N. (2021). *Addressing the four challenges as the world enters the era of local globalization*. eFinanceThai. https://www.efinancethai.com/opinion/ms_20210930
- Sutdhivajano, S., Phrakrusophonthammachot & Tubtawee, S. (2021). Local government Thailand in the 21st century. *Journal of MCU Social Development*, 6(3), 84–99. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMSD/article/view/252438>
- Thaisayam, J., Thinderm, C., Pitaneelapalin, P., Phayoonthai, K., Sunsang, R., & Bodeerat, C. (2024). Directions for management of Thai government organizations and modern public services. *Journal of Kanchanaburi Rajabhat University*, 13(2), 3–15. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/KRUjournal/article/view/279482>

Wariwan, W. (2024). Public service of Thai local government organizations: Power and duties, form and issues. *Journal of Academic Surindra Rajabhat*, 2(1), 105–120.
<https://doi.org/10.14456/jasrru.2024.7>